

WYMAGANIA EDUKACYJNE – WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 1. Społeczne aspekty życia człowieka					
1.1. Społeczna naturaczłowieka	– wie, czym jest społeczeństwo oraz wyjaśnia, że człowiek jestistotą społeczną, – wymienia typowe role społeczne,	– wyjaśnia, czym jest socjalizacja oraz wymienia czynniki wpływające na człowieka w procesiesocjalizacji, – podaje przykłady więzi społecznych, – wymienia podstawowe potrzeby społeczne,	– odróżnia więzi symetryczne i niesymetryczne, – analizuje piramidę Masłowa, rozróżniając potrzeby podstawowe oraz wyższego rzędu,	– omawia znaczenie procesu resocjalizacji dlaosób niedostosowanych społecznie, – definiuje czynniki wpływające na proces socjalizacji w poszczególnych fazachżycia człowieka,	– omawia charakter więzi symetrycznychi niesymetrycznych, wskazując ich pozytywny oraz negatywny wpływ narozwój jednostki,
1.2. O komunikacyjnej naturze człowieka	– wie, czym jest komunikacja społecznai na czym polega autoprezentacja, – rozróżnia komunikację werbalną i niewerbalną,	– omawia warstwy aktu komunikacyjnego, – wymienia podstawowe zasady skutecznej komunikacji,	– rozpoznaje różne konteksty wypowiedzi, – wskazuje, na czym polega komunikacja interpersonalna, grupowa, medialna,	– identyfikuje typowe elementy mowy ciała, – analizuje różne techniki autoprezentacyjne, wskazując właściwe i błędne sposoby ich stosowania,	– dokonuje skutecznej prezentacji na dany temat, stosując właściwezasady prezentacyjne,
1.3. Człowiek w grupie	– wie, czym jest grupa społeczna, – rozróżnia grupy pierwotnei wtórne, formalne i nieformalne, małe i duże, podając przykłady takich grup,	– wyjaśnia pojęcia: <i>konformizm</i>, <i>asertywność</i>,<i>afiliacja</i>, <i>próżniactwo społeczne</i>, – podaje przykłady postaw asertywnychi konformistycznych,	– wskazuje istotne cechy grupy koleżeńskieji oraz zadaniowej, – odnosząc się do piramidy Masłowa wskazuje, jakie potrzeby zaspokaja przynależność do różnych grup społecznych,	– wyjaśnia, na czym polega ewaluacja, – uzasadnia, jakie korzyści w określonych sytuacjachmogą wynikać z postawy asertywnej i postawy konformistycznej,	– analizuje pozycję w grupieieji poszczególnych członków, odnosząc się do pojęcia więzi symetrycznych i niesymetrycznych,
1.4. Konflikty społeczne i podejmowanie decyzjiw grupie	– zna pojęcia: <i>konflikt społeczny</i>, <i>stereotyp</i>, – wie, na czym polegają mediacje, negocjacje, arbitraż,	– dostrzega negatywne i pozytywne następstwa konfliktów, – wymienia sposoby podejmowania decyzji w grupie (decyzja lidera, głosowanie, decyzja wspólna – kompromis i konsensus),	– omawia poszczególnefazy konfliktu, – wymienia i omawia różne postawy wobec konfliktu interpersonalnego (unieważnienie, pojednanie, rywalizacja),	– rozróżnia właściwe metody rozwiązywaniakonfliktów grupowych oraz interpersonalnych, – dobiera właściwą metodę rozwiązywania konfliktówdo zaistniałej sytuacji konfliktowej,	– sporządza samodzielnie schemat podejmowania decyzji, z uwzględnieniem różnych rozwiązań oraz ich skutków,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 2. Rodzina, edukacja i praca					
2.1. Rodzina jako grupaspoleczna	– wyjaśnia, czym są wartości i normy społeczne, – wie, kim są krewnii powinowaci, – podaje przykłady praw i obowiązków dziecka w rodzinie,	– klasyfikuje rodzinę jako grupę społeczną, – wylicza wartości powszechnie akceptowane w społeczeństwie, – wymienia elementy socjalizacji pierwotnej,	– omawia różne typy norm społecznych, – rozróżnia wartości materialne i niematerialne, – wie, czym jest rodzina dysfunkcyjna,	– analizuje wybrane zapisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz Konwencji o prawach dziecka, – dokonuje hierarchizacji wartości, które uważa za istotne, – wskazuje źródła przemocyw rodzinie,	– omawia znaczenie kluczowych norm społecznych dla procesu socjalizacji, – interpretuje hierarchię wartości wyznawanych przez Polaków, wynikającą z analizy danych statystycznych,
2.2. Ekonomia na co dzień	– zna pojęcia: <i>gospodarstwo domowe, budżet domowy</i>, – wymienia główne źródła dochodów gospodarstw domowych oraz ich podstawowe wydatki,	– wie, czym jest deficyt, nadwyżka oraz równowaga budżetowa, – wymienia różne sposoby oszczędzania pieniędzy,	– rozróżnia stałe, przewidywalne i niespodziewane wydatki budżetu domowego, podając przykłady takichwydatków,	– analizuje dane statystyczne, dotyczącestruktury dochodów i wydatków budżetów domowych, – sporządza plan typowego budżetu gospodarstwa domowego,	– dobiera właściwy sposób oszczędzania lubpożyczania pieniędzy dookreślonej sytuacji,
2.3. Szkoła i jej funkcje	– wymienia etapy polskiego systemu edukacji, – omawia podstawowe czynniki, które powinien uwzględnić, planując własna ścieżkę kształcenia,	– rozróżnia szkoły publiczne i niepubliczne, kompetencje twarde i miękkie, – analizuje różne możliwości kształcenia w szkole ponadpodstawowej,	– wskazuje przykłady kompetencji niezbędnychw wybranych zawodach, – analizuje dynamikę rynku pracy, z uwzględnieniem zawodów deficytowych, nadwyżkowych i zrównoważonych,	– wymienia i omawia funkcje szkoły, – wyjaśnia, czym są szkoły: specjalne, integracyjne, przysposabiające do pracy, sportowe i mistrzostwa sportowego,	– ocenia, w jakim stopniu polski system edukacji odpowiada na potrzeby młodzieży oraz wyzwaniawspółczesności,
2.4. Społeczność szkolna	– wymienia organy szkoły, – wie, czym jest statut szkoły, – podaje przykłady praw i obowiązków uczniów,	– podaje przykłady naruszania praw uczniowi pracowników szkoły, – wskazuje osoby lub instytucje, do których należy zgłosić naruszenietych praw,	– omawia zapisy statutu szkoły dotyczące praw i obowiązków ucznia oraz wyboru i kompetencji samorządu uczniowskiego, – analizuje możliwości postępowania w przypadku naruszenia praw członków społeczności szkolnej,	– charakteryzuje klasę szkolną jako przestrzeńrozwoju edukacyjnego, społecznego, psychicznego,	– planuje inicjatywy zmierzające do rozwiązania problemówistotnych dla społeczności szkolnej,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 3. Prawa człowieka					
3.1. Pojęcie prawa oraz prawi wolności	– wie, czym jest prawo, na czym polega godność człowieka, – posługując się przykładami, rozróżnia prawa człowieka i wolności obywatelskie, – wymienia akty prawa krajowego (Konstytucja RP) oraz międzynarodowego (Powszechna DeklaracjaPraw Człowieka), określające charakter i zakres praw człowieka,	– wskazuje organizacje międzynarodowe zajmujące się kwestią praw i wolności człowieka(ONZ, Rada Europy, Unia Europejska), – wyjaśnia, na czym polega przyrodzoność, powszechność, nienaruszalność i niezbywalność praw człowieka,	– przedstawia typologię praw i wolności człowieka (osobiste, polityczne, ekonomiczne, socjalne i kulturalne, solidarnościowe), właściwie kwalifikując wybrane prawa i wolności, – wskazuje okoliczności,w których państwo może ograniczyć lub zawiesić obowiązywania wybranych praw i wolności,	– analizuje postrzeganie praw człowieka w świetle wybranych aktów prawa krajowegoi międzynarodowego, – wyjaśnia, kiedy i dlaczego obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka,	– analizuje, na czym polega przedmiotowe i podmiotowe znaczenie prawa,
3.2. Prawa i wolnościw Konstytucji RP	– podaje przykłady praw i wolności osobistych oraz politycznych, – omawia zakres i charakter wybranego prawa oraz wolności,	– wyjaśnia, na czym polega nietykalność osobista, niezawisłość sędziowska, domniemanie niewinności, wolność zgromadzeń, ubezwłasnowolnienie,	– wskazuje okoliczności,w jakich państwo może ograniczyć lub zawiesić obowiązywanie wybranych praw i wolności, – podaje przykłady sytuacji, w których może dochodzić do naruszeniapraw i wolności obywatelskich,	– wymienia prawa i wolności ekonomiczne, socjalne i kulturalne zdefiniowane w Konstytucji RP, – uzasadnia, że przepisy Konstytucji RP dotyczącepraw i wolności wynikająz uniwersalnych zasad i wartości respektowanych przez społeczność międzynarodową,	– objaśnia kontrowersje związane z zakresem obowiązywania wybranych praw lub wolności,
3.3. Ochrona praw człowieka	– zna nazwisko Rzecznika Praw Obywatelskich i określa jego zadania, – podaje przykłady międzynarodowych organizacji pozarządowych, zajmujących się kwestią praw człowieka(<i>Amnesty International</i>, <i>Human Rights Watch</i>, Helsińska Fundacja Praw Człowieka),	– omawia środki ochrony praw i wolności, zagwarantowanych w Konstytucji RP, – podaje przykłady aktywności organizacji pozarządowych w dziedzinie ochrony praw człowieka,	– omawia zakres działalności ONZ, OBWE,Rady Europy na rzecz ochrony praw człowieka, – analizuje tryb postępowania RzecznikaPraw Obywatelskich orazwskazuje przykładowe formy jego działalności,	– analizuje oraz interpretuje dane statystyczne, odnoszące się do działalności Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, – omawia tryb powoływania oraz gwarancje niezależności Rzecznika Praw Obywatelskich, – określa zakres działalności innych rzeczników praw w Polsce,	– opracowuje i prezentuje informacje na temat łamania praw człowiekaw wybranym kraju,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
3.4. Prawa dzieci	– zna nazwisko Rzecznika Praw Dziecka i określa jego zadania, – rozwija skrót UNICEF i przedstawia cele tej organizacji, – podaje przykłady praw dziecka, zawartych w dokumentach prawa krajowego i międzynarodowego,	– omawia założenia Konwencji o prawach dziecka, – wyjaśnia pojęcia: <i>osoba fizyczna, adopcja, obowiązek alimentacyjny</i>, – wymienia akty prawne zawierające przepisy dotyczące praw dziecka (Konstytucja RP, Kodeks cywilny, rodzinny i opiekuńczy, pracy),	– analizuje tryb postępowania Rzecznika Praw Dziecka oraz wskazuje przykładowe formy jego działalności, – omawia zakres zdolności małoletnich do czynności prawnych oraz warunki ich zatrudniania,	– analizuje dane statystyczne dotyczące naruszania praw dziecka, – omawia tryb powoływania oraz gwarancje niezależności Rzecznika Praw Dziecka,	– uzasadnia, dlaczego Janusz Korczak uchodził za prekursora walki o prawa dziecka,
3.5. Nieletni wobec prawa	– wymienia środki karne i wychowawcze podejmowane wobec nieletnich, – podaje przykłady przemocy fizycznej, psychicznej, cyberprzemocy, – zna numer telefonu alarmowego 112,	– wskazuje właściwe reakcje na różne rodzaje przemocy, – analizuje uprawnienia policji wobec osoby małoletniej, – omawia sposób postępowania w przypadku podjęcia przez policję lub inne służby mundurowe interwencji wobec małoletniego,	– analizuje źródła i rodzaje zagrożeń występujących w internecie, – rozróżnia terminy: <i>małoletni, nieletni, niepełnoletni</i>,	– wskazuje różne służby mundurowe w Polsce, podając przykłady ich uprawnień, – wskazuje różnice między przestępstwem a wykroczeniem,	– planuje kompleksową akcję na rzecz ograniczenia cyberprzemocy,
Dział 4. Społeczność lokalna i regionalna					
4.1. Samorząd terytorialny w Polsce	– omawia strukturę samorządu terytorialnego, – wskazuje gminę, powiat oraz województwo, w którym mieszka,	– wyjaśnia, na czym polega zasada decentralizacji władzy publicznej, – wie, czym jest społeczność lokalna i regionalna,	– wymienia organy nadzorujące samorządy w zakresie ich kompetencji stanowiących oraz gospodarki finansowej (RIO, wojewoda), – rozróżnia powiaty ziemskie i grodzkie, gminy wiejskie, miejskie i miejsko-wiejskie,	– charakteryzuje źródła finansowania samorządów, dzielące według źródła pochodzenia oraz przeznaczenia, – rozróżnia zadania własne i zlecone, podając przykłady takich zadań,	– rozumie znaczenie decentralizacji władzy dla funkcjonowania państwa demokratycznego,
4.2. Samorząd lokalny – gmina	– wie, czym jest gmina, – wymienia organy wykonawcze oraz stanowiące i kontrolne gminy,	– wymienia kompetencje poszczególnych organów gminy, – wie, czym jest budżet gminy,	– omawia zasady wybierania organów gminy,	– analizuje zakres społecznej kontroli nad działalnością organów gminy, z uwzględnieniem referendum gminnego oraz udzielania absolutorium,	– charakteryzuje organizację i formy działalności rady gminy,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
	– zna nazwisko wójta/ burmistrza/prezydenta oraz przewodniczącego rady gminy, w której mieszka, – podaje przykłady zadań samorządu gminnego,	– wyjaśnia pojęcia: <i>sesja, kadencja</i>, – wie, do czego służy BIP, ePUAP,	– podaje przykłady zadań własnych gmin wskazując, które z nich są obowiązkowe, a które fakultatywne, – charakteryzuje główne wydatki oraz źródła finansowania budżetu gminy,	– przedstawia organizację typowego urzędu gminy i podaje przykłady spraw, jakie można załatwić w poszczególnych wydziałach,	– prezentuje organizację, atuty oraz problemy gminy, w której mieszka,
4.3. Samorząd lokalny – powiat	– wie, czym jest powiat, – zna organy wykonawcze oraz stanowiące i kontrolne powiatu, – zna nazwisko starosty oraz przewodniczącego rady powiatu, w którym mieszka,	– wymienia kompetencje poszczególnych organów powiatu, – wskazuje przykłady spraw, które obywatela ułatwiają w starostwie powiatowym,	– omawia zasady wyłaniania organów powiatu, – omawia zakres wsparcia udzielanego osobom bezrobotnym przez powiatowe urzędy pracy,	– rozróżnia charakter oraz organizację powiatów ziemskich i grodzkich,	– analizuje zakres społecznej kontroli nad działalnością rady zarządu powiatu, z uwzględnieniem referendum powiatowego oraz udzielania absolutorium, – prezentuje organizację starostwa powiatowego, w którym mieszka,
4.4. Samorząd regionalny – województwo	– wymienia województwa składające się na mapę administracyjną kraju, – zna organy wykonawcze oraz stanowiące i kontrolne województwa,	– odróżnia administrację rządową od samorządowej, – wymienia kompetencje poszczególnych organów rządowych i samorządowych w województwach,	– omawia zasady wyłaniania organów województwa, – omawia rolę samorządu wojewódzkiego w dystrybucji funduszy unijnych, – podaje przykłady instytucji zaliczających się do administracji zespolonej,	– objaśnia, czym jest strategia rozwoju województwa, – na przykładzie paszportu RP wyjaśnia, czym jest dokument biometryczny,	– analizuje zakres społecznej kontroli nad działalnością samorządu województwa, z uwzględnieniem referendum wojewódzkiego,
Dział 5. Udział obywateli w życiu publicznym					
5.1. Wpływ obywateli na decyzje władz samorządowych	– zna zasady przeprowadzania wyborów samorządowych, – omawia zakres obowiązków radnego oraz wskazuje cechy przydatne w piastowaniu tej funkcji,	– odróżnia wybory od referendum, – podaje przykłady sytuacji, w których zasadne jest podjęcie akcji strajkowej, – rozróżnia legalne metody wpływania obywateli na decyzje władz (lobbying, konsultacje społeczne) od nielegalnych (korupcja),	– wyjaśnia, w jakich okolicznościach można przeprowadzić referendum lokalne, – zna rodzaje pism kierowanych do urzędów,	– na podstawie danych dotyczących frekwencji w wyborach samorządowych ocenia stopień zaangażowania Polaków w funkcjonowanie samorządu lokalnego,	– rozróżnia rodzaje referendum lokalnego, – pisze petycję do właściwego organu w kwestii, którą uważa za istotną dla lokalnej społeczności,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
	- wymienia typowe rodzaje zgromadzeń (wiec, demonstracja, pikiet), - wie, na czym polega strajk,			proponuje właściwą formę protestu społecznego w zależności od charakteru zaistniałej sytuacji konfliktowej,	
5.2. Aktywność obywatelska	- definiuje społeczeństwo obywatelskie oraz wskazuje przejawy jego funkcjonowania, - wskazuje istotne cnoty obywatelskie,	- wie, czym jest budżet obywatelski, - wymienia masowe ruchy społeczne, mające istotny wpływ na historię Polski, - wskazuje przykłady właściwych postaw obywatelskich,	wskazuje, w jaki sposób wybitni Polacy wpływali na historię naszego kraju oraz rozwój społeczeństwa poprzez stosowanie właściwych postaw obywatelskich,	podaje przykłady inwestycji w swoim miejscu zamieszkania, które można zrealizować z budżetu obywatelskiego,	uzasadnia znaczenie właściwego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego dla państwa i jego mieszkańców,
5.3. Organizacje pozarządowe	- wyjaśnia, czym są organizacje pozarządowe, - wymienia przykładowe organizacje pożytku publicznego, wskazując na obszary ich działalności, - wie, na czym polega wolontariat, podaje przykłady obszarów aktywności wolontariuszy,	- wie, na czym polega przekazywanie 1% podatku OPP, - wskazuje korzyści i możliwości wynikające z zaangażowania w działalność wybranych organizacji młodzieżowych,	- omawia cechy i charakter działalności organizacji pozarządowych, - rozróżnia stowarzyszenia i fundacje, - wyjaśnia, na czym polega altruizm, filantropia, wie, kim jest beneficjent,	- proponuje działania w zakresie wolontariatu, mogące pozytywnie wpłynąć na jego środowisko lokalne, - wskazuje funkcjonujące w lokalnym środowisku organizacje pozarządowe, kierujące swą ofertą do młodzieży,	ocenia zasadność zaangażowania organizacji pozarządowych we wsparcie różnych grup społecznych,
5.4. Etyka życia publicznego	- wie, czym jest etyka, - podaje przykłady działań etycznych i nieetycznych w różnych okolicznościach,	- wymienia typowe działania o charakterze dyskryminacyjnym, - wyjaśnia, czym jest sumienie, moralność, etyka zawodowa,	wskazuje źródła postaw nieetycznych oraz omawia rodzaje takich postaw (dyskryminacja, lobbing, nepotyzm, kumoterstwo, korupcja, demagogia, populizm),	- analizuje dane dotyczące nieetycznego postępowania w miejscu pracy, wskazując źródła tego problemu, - rozumie znaczenie transparentności życia publicznego dla funkcjonowania państwa demokratycznego,	- wyjaśnia znaczenie kodeksów etyki zawodowej, - proponuje zasady etycznego postępowania dla wybranych grup zawodowych,
Dział 6. Wspólnota narodowa i obywatelska					
6.1. Wspólnota narodowa	- podaje definicję narodu, uwzględniającą czynniki tworzące więź narodową, - zna pojęcia: <i>narodowość</i>, <i>ojczyzna</i>, <i>Polonia</i>,	- wymienia najważniejsze etapy formowania się narodu polskiego, - wie, w jakich krajach zamieszkuje najliczniejsza Polonia,	przytacza orientacyjne liczby osób pochodzenia polskiego mieszkających w wybranych krajach,	objaśnia, z czego wynikają dążenia separatystyczne; podaje przykłady takich tendencji,	rozróżnia pojęcia <i>ojczyzny ideologicznej</i> i <i>prywatnej</i>, odnosząc je do terytorium państwowego oraz małych ojczyzn,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
		- wymienia podstawowe elementy składające się na ojczyznę, - wyjaśnia, na czym polega autonomia,	- charakteryzuje prawa mniejszości polskiej zamieszkującej za granicą, - analizuje wpływ wydarzeń historycznych na kształtowanie się polskiej świadomości narodowej,	- analizuje zróżnicowane przyczyny powstania znaczących skupisk ludności polskiej za granicą, - przytacza różne znaczenia terminu ojczyzna, z uwzględnieniem małych ojczyzn,	
6.2. Patriotyzm dawniejszy obecnie	- definiuje patriotyzm, - podaje przykłady postaw patriotycznych, - wymienia polskie symbole narodowe,	- omawia symbolikę oraz formę graficzną polskich symboli narodowych, - wskazuje postawy patriotyczne charakterystyczne dla dorosłych i młodzieży,	- rozdziela patriotyzm w znaczeniu symbolicznym oraz obywatelskim, podając przykłady takich postaw, - podaje daty przyjęcia polskich symboli narodowych,	- omawia postawy polskiego społeczeństwa wobec kwestii patriotyzmu, - analizuje dane statystyczne odnoszące się do tych postaw, - charakteryzuje kontekst historyczny wykształcenia się lub przyjęcia polskich symboli narodowych,	prezentuje własny pogląd na kwestię rozumienia współczesnego patriotyzmu, hierarchizując i weryfikując rozmaite postawy znane z życia codziennego oraz środków masowego przekazu,
6.3. Być obywatelem Polski	- wie, czym jest obywatelstwo, - wymienia konstytucyjne obowiązki obywateli RP, - wyjaśnia, dlaczego posiada polskie obywatelstwo; wskazuje inne możliwe sposoby uzyskania tego obywatelstwa,	- wyjaśnia różnicę między obywatelstwem a narodowością, - wie, czym jest Karta Polaka,	- podaje przykłady państw wielonarodowych oraz narodów nie posiadających własnego państwa, - analizuje różne sposoby uzyskania obywatelstwa polskiego,	- wyjaśnia pojęcia: <i>diaspora</i>, <i>repatriacja</i>, <i>deportacja</i>, <i>naturalizacja</i>, - wskazuje korzyści wynikające z posiadania Karty Polaka,	- dostrzega zróżnicowany charakter więzi narodowych oraz państwowych, - analizuje sytuację wybranego narodu funkcjonującego bez własnego państwa,
6.4. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce	- wymienia mniejszości narodowe i etniczne zamieszkałe w Polsce, - podaje przykłady praw przysługujących mniejszościom narodowym i etnicznym,	- rozdziela mniejszości narodowe i etniczne, - rozumie, że pomimo zamieszkiwania w Polsce różnych mniejszości narodowych i etnicznych, nasz kraj jest jednolity narodowościami, - wskazuje regiony Polski zamieszkiwane przez te mniejszości,	- omawia zmiany struktury narodowościowej Polski na przestrzeni dziejów, - analizuje dane statystyczne dotyczące liczebności mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce,	- wskazuje zróżnicowane przyczyny napływu do Polski przedstawicieli rozmaitych narodowości, - omawia sytuację prawną Ślązaków i Kaszubów,	- omawia pochodzenie, status oraz zwyczaje wybranych mniejszości narodowych lub etnicznych, - ocenia politykę państwa polskiego wobec mniejszości narodowych i etnicznych,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
6.5. Postawy względem innych narodów	– wyjaśnia pojęcia: <i>ksenofobia</i>, <i>nacjonalizm</i>, <i>szowinizm</i>, <i>rasizm</i>, <i>Holokaust</i>, – wskazuje negatywne skutki postaw ksenofobicznych,	– wyjaśnia, czym są i jak powstają stereotypy, – podaje przykłady postaw o podłożu ksenofobicznym, – wskazuje typowe postawy społeczeństwa polskiego wobec innych narodów,	– podaje przykłady przenikania się różnych kultur w naszym kraju, – omawia charakterystyczne etapy eskalacji przemocy na tle ksenofobicznym, – wskazuje przykłady postaw kosmopolitycznych,	– analizuje charakter rasistowskiej polityki III Rzeszy, odnosząc się do piramidy nienawiści Allporta, – omawia polityczne i ekonomiczne przyczyny napływu migrantów do Europy,	– dokonuje wielostronnej analizy i oceny postaw polskiego społeczeństwa wobec innych narodów,
6.6. Państwo, jego istota, cechy i funkcje	– zna trójelementową definicję państwa, – wie, czym jest władza państwowa, – wylicza trzy podstawowe typy ustroju państwa,	– wskazuje cechy państwa jako wspólnoty obywateli, – omawia główne cechy państwa demokratycznego, autorytarnego, totalitarnego,	– wie, jakie elementy składają się na terytorium państwa, – wymienia różne kompetencje władz państwowych,	– rozróżnia i omawia wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa, – analizuje poszczególne zasady ustroju demokratycznego,	– analizuje i ocenia różne koncepcje odnoszące się do stopnia ingerencji państwa w życie obywateli.
Dział 7. Rzeczpospolita Polska jako demokracja					
7.1. Konstytucja podstawą demokracji w Polsce	– omawia budowę Konstytucji RP, nazywając właściwie preambułę oraz przykładowe rozdziały, – wymienia podstawowe zasady ustrojowe Rzeczypospolitej Polskiej (suwerenność Narodu, trójpodział władz, republikańska forma rządów, pluralizm polityczny, państwo prawa),	– wyjaśnia, na czym polega zasada konstytucjonalizmu, – wie, na czym polega referendum ogólnokrajowe, – podaje przykłady najistotniejszych polskich referendum,	– przedstawia hierarchię aktów prawnych, – dokonuje charakterystyki podstawowych zasad ustroju RP,	– analizuje tryb uchwalania Konstytucji RP oraz jej nowelizacji, – wymienia polskie konstytucje w ujęciu historycznym,	– uzasadnia znaczenie równowagi i wzajemnej kontroli władz dla funkcjonowania systemu demokratycznego, – formułuje opinię na temat mocnych i słabych stron polskiej demokracji,
7.2. Władza ustawodawcza – Sejm i Senat	– wie, czym jest parlament jedno- i dwuizbowy, Zgromadzenie Narodowe, immunitet parlamentarny, – omawia organizację obuw parlamentu,	– wymienia podstawowe ustrojowe zadania Sejmu i Senatu, – wymienia zasady pięcioprzymiotnikowego prawa wyborczego,	– analizuje zasady prawa wyborczego do Sejmu i Senatu, odróżniając wybory większościowe od proporcjonalnych, – wskazuje okoliczności, w których możliwe jest skrócenie kadencji parlamentu,	– analizuje proces legislacyjny w Polsce, uwzględniając organy państwa uczestniczące w tym procesie oraz rodzaje większości (zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną),	– odróżnia immunitet materialny i formalny, – wskazuje okoliczności, w których zwoływane jest Zgromadzenie Narodowe,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
7.3. Władza wykonawcza – Prezydent RP i Rada Ministrów	– omawia tryb wyłaniania Prezydenta RP, – podaje imię i nazwisko aktualnego Prezydenta RP, premiera oraz wybranych ministrów, – wskazuje ugrupowania polityczne, stanowiące zaplecze parlamentarne Rady Ministrów,	– wymienia prezydentów III RP, – podaje przykłady kompetencji prezydenckich, związane z różnymi obszarami jego działalności, – wskazuje kluczowe kompetencje rządu,	– analizuje sposób powoływania Rady Ministrów, uwzględniając rolę Prezydenta RP, Sejmu oraz większości parlamentarnej w tym procesie, – określa wzajemne relacje między Prezydentem RP a Radą Ministrów,	– przedstawia życiorys i dokonania wybranego Prezydenta RP, podając przykłady jego aktywności politycznej, – posługuje się zamiennie synonimami określającymi organy władzy wykonawczej (Rada Ministrów/rząd/ gabinet, ministerstwo/ resort),	– odnosząc się do zakresu kompetencji poszczególnych organów władzy wykonawczej, uzasadnia przewagę ustrojową premiera nad prezydentem,
7.4. Władza sądownicza – sądy i trybunały	– wymienia organy władzy sądowniczej (sądy, trybunały), – wie, na czym polega niezawisłość oraz immunitet sędziowski,	– podaje przykłady kompetencji sądów rejonowych, – wymienia zasady polskiego wymiaru sprawiedliwości,	– omawia hierarchiczną strukturę polskiego sądownictwa, – wyjaśnia, na czym polega dwuinstancyjność postępowania sądowego,	– wskazuje elementy procesu sądowego, – omawia zadania polskich organów ścigania,	– charakteryzuje tryb powoływania trybunałów, – wyjaśnia, z czego wynika wyjątkowa pozycja Trybunału Konstytucyjnego w procesie ustawodawczym,
7.5. Różnorodność polityczna we współczesnej Polsce	– definiuje partię polityczną, – wymienia najważniejsze partie polskiej sceny politycznej,	– wskazuje ograniczenia tworzenia i działalności partii politycznych, – rozróżnia koalicję i opozycję, prawicę i lewicę,	– rozumie znaczenie pluralizmu politycznego dla właściwego funkcjonowania państwa demokratycznego, – omawia zasady zakładania i finansowania partii politycznych w Polsce,	– analizuje proces ewolucji sceny politycznej III RP, klasyfikując poszczególne ugrupowania jako prawicowe, lewicowe lub centrowe,	– omawia genezę partii politycznych, – interpretuje dane statystyczne dotyczące wyników wyborów parlamentarnych,
7.6. Środki masowego przekazu	– wymienia rodzaje środków masowego przekazu, – rozróżnia media komercyjne, niekomercyjne, publiczne,	– oddziela fakty od opinii, wskazuje przykłady dezinformacji manipulacji we współczesnych mediach, – wymienia rodzaje reklamy,	– określa różne funkcje mediów, – wskazuje na różne cele reklam komercyjnych i kampanii społecznych,	– ocenia rzetelność różnorodnych przekazów medialnych, – odczytuje i interpretuje wyniki badań opinii publicznej,	– analizuje wybrane aspekty rynku medialnego i reklamowego w Polsce,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 8. Sprawy międzynarodowe					
8.1. Organizacje międzynarodowe	– rozwija skróty: ONZ, NATO, – wymienia przykładowe kraje należące do NATO, wskazując na militarny charakter tej organizacji, – podaje przykłady realizacji zadań ONZ w współczesnym świecie,	– dokonuje podziału organizacji międzynarodowych na międzyrządową i pozarządową, – wymienia organy ONZ oraz NATO,	– omawia okoliczności utworzenia ONZ i NATO, – wskazuje cele Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego, zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa państwom członkowskim oraz ładu światowego,	– analizuje strukturę organizacyjną ONZ, – rozpoznaje kontekst historyczny powołania ONZ i NATO,	– objaśnia zakres działalności wybranych wyspecjalizowanych organizacji ONZ, – rozpoznaje słabe strony organizacji o zasięgu globalnym, wpływając na ich skuteczność,
8.2. Unia Europejska	– wskazuje przyczyny oraz okoliczności zainicjowania integracji europejskiej, – zna sylwetkę Roberta Schumana, – podaje przykłady traktatów europejskich, – wymienia, z pomocą mapy, państwa członkowskie UE, – określa uprawnienia wynikające z posiadania obywatelstwa unijnego,	– wskazuje cele integracji europejskiej, – omawia korzyści wynikające z członkostwa w UE, – wymienia symbole UE, instytucje europejskie oraz ich siedziby,	– objaśnia kluczowe znaczenie wybranych traktatów europejskich dla pogłębienia integracji, – przytacza przykładowe kompetencje instytucji europejskich,	– charakteryzuje wkład wybranych „Ojców Europy” w proces integracji europejskiej, – analizuje koncepcję integracji stworzoną przez Schumana,	– ocenia znaczenie integracji europejskiej dla stabilizacji politycznej oraz rozwoju ekonomicznego Starego Kontynentu, – analizuje źródła oraz zasadność brexitu
8.3. Polska a organizacje międzynarodowe	– wie, na czym polega polityka zagraniczna, – podaje daty przystąpienia Polski do ONZ, NATO, UE, – zna cel oraz rezultat referendum akcesyjnego, – wymienia przykładowe korzyści wynikające z członkostwa Polski w UE,	– wymienia polskich polityków, pełniących istotne funkcje w strukturach europejskich, – wskazuje inwestycje unijne w miejscu swego zamieszkania,	– określa strategiczne cele polskiej polityki zagranicznej, – omawia przejawy aktywności Polski w strukturach ONZ,	– podaje przykłady działań potwierdzających aktywne członkostwo Polski w Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego – analizuje drogę Polski do UE, z uwzględnieniem negocjacji akcesyjnych oraz kryteriów kopenhaskich,	– analizuje strategiczne położenie Polski w kontekście celów obronnych NATO, – ocenia znaczenie Grupy Wyszehradzkiej oraz Partnerstwa Wschodniego jako przejawów aktywności polskiej dyplomacji w regionie,
8.4. Problemy współczesnego świata	– wymienia główne problemy współczesności, – wie, czym jest globalizacja, terroryzm, globalne ocieplenie, – wyjaśnia, na czym polegają migracje,	– wymienia różne przejawy globalizacji, podając ich przykłady rzutujące na życie codzienne, – wskazuje państwa dysponujące bronią nuklearną,	– analizuje okoliczności i skutki ataku terrorystycznego z 11 września 2001 r., – wskazuje źródła terroryzmu oraz współczesnych konfliktów zbrojnych,	– wyjaśnia, na czym polega wojna hybrydowa, – analizuje źródła narastania dysproporcji rozwojowych między krajami Północy i Południa.	– analizuje założenia walki z globalnymi wyzwaniami (zmiany klimatyczne, migracje, terroryzm) pod kątem ich skuteczności oraz wpływu na życie codzienne,